

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВІДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

приємства готельного господарства, масштабами його діяльності, організаційною побудовою, доступу до фінансових ресурсів тощо. Оскільки управління фінансовою стабільністю підприємств готельного господарства є циклічним процесом, об'єктивно виникає потреба у постійному вдосконаленні підходів до покращення його результатів.

Список використаних джерел

1. Держкомстат України /Статистична інформація. – Готелі та інші місця тимчасового проживання/ – режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
2. Фінансові результати великих та середніх підприємств до оподаткування. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.org.html>
3. Вікіпедія – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Менеджмент>
4. Економічна енциклопедія : у З т. / [редкол. : С. Мочерний (відп. ред) та ін.]. – К. : Академія, 2002. – Т. 3. – 952 с.
5. Кириленко О. П. Фінанси (Теорія та вітчизняна практика) : навч. посіб. / О. П. Кириленко. – Тернопіль : Астон, 2002. – 212 с.
6. Антикризове управління підприємством : Навч. посіб. / Л.О.Лігоненко, М.В.Тарасюк, О.О.Хіленко; Київ. нац. торг.– екон. ун–т. – К., 2005. – 376 с ;
7. Антикризове управління підприємством: Навч. посіб./ З.Є. Шершньова, В.М. Багацький, Н.Д. Гетманцева; За заг. ред. З.Є. Шершньової. – К.: КНЕУ, 2007. – 680 с.;
8. Штангрет А.М. Антикризове управління підприємством : [підручник] / А. М. Штангрет. – Львів: Укр. акад. друкарства, 2008. – 393 с
9. Система экономической безопасности. Стоимостный подход для количественной оценки её эффективности (часть 1) – [Электронный ресурс]. – Режим доступу: http://www.psj.ru/saver_magazines/detail.php?ID=13867
10. Управління фінансовими ресурсами підприємства / А.П. Горбан // Вісник НБУ. – 2007. – №5. – с. 8–11.
11. Хотомлянський О. Л. Теоретичні основи управління фінансовими ресурсами підприємств / О. Л. Хотомлянський // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – №2. – с.145–151
12. Основні підходи до організації управління фінансовими ресурсами підприємства / С.В. Васильчак, О.Р. Жидяк // Економіка АПК. – 2011. – №10. – с. 78–80.

В.А. РАМАЗАНОВ,

аспірант Державної установи «Інститут економіки та прогнозування НАН України»

Реалізація процесу відокремлення діяльності з транспортування та зберігання (закачування, відбору) природного газу в рамках виконання плану реструктуризації публічного акціонерного товариства «Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України»

В статті розглянуто основні аспекти виконання плану реструктуризації публічного акціонерного товариства «Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України» з метою відокремлення діяльності з транспортування та зберігання (закачування, відбору) природного газу в рамках моделі відокремлення діяльності з транспортування природного газу, передбаченої статтею 23 Закону України «Про ринок природного газу», як модель відокремлення для оператора газотранспортної системи України, яка перебуває в державній власності та не підлягає приватизації.

Ключові слова: енергетична незалежність, енергетична політика, реструктуризація публічного акціонерного товариства «Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України», корпоративні заходи, Третій енергетичний пакет ЄС, реформа ринку природного газу.

В.А. РАМАЗАНОВ,

аспирант Государственного учреждения «Институт экономики и прогнозирования НАН Украины»

Реализация процесса отделения деятельности из транспортировки и хранения (закачивания, отбора) природного газа в рамках выполнения плана реструктуризации публичного акционерного общества «Национальная акционерная компания «Нефтегаз Украины»

В статье рассмотрены основные аспекты выполнения плана реструктуризации публичного акционерного общества «Национальная акционерная компания «Нефтегаз Украины» с целью отделения деятельности из транспортировки и хранения (закачивания, отбора) природного газа в рамках модели отделения деятельности из транспортировки природного газа, предусмотренной статьей 23 Закона Украины «О рынке природного газа», как модель отделения для оператора газотранспортной системы Украины, которая находится в государственной собственности и не подлежит приватизации.

Ключевые слова: энергетическая независимость, энергетическая политика, реструктуризация публичного акционерного общества «Национальная акционерная компания «Нефтегаз Украины», корпоративные мероприятия, Третий энергетический пакет ЕС, реформа рынка природного газа.

Realization of process on unbundling of gas transmission and storage (injection, withdrawal) activities within the framework of the restructuring plan of Public joint stock company «National Joint Stock Company «Naftogaz of Ukraine»

In the article the basic aspects of fulfilling the Restructuring Plan of Public Joint Stock Company «National Joint Stock Company «Naftogaz of Ukraine» with a view to unbundle natural gas transmission and storage activities (injection, withdrawal)», envisaged by the article 23 Law of Ukraine «About the market of natural gas», as a model of separation for the operator of the gas-transport system of Ukraine, that is in public domain and is not a subject for privatisation.

Keywords: power independence, power politics, restructuring of Public Joint Stock Company «National Joint Stock Company «Naftogaz of Ukraine», corporate measures, Third power package of EU, reform of market of natural gas.

Постановка проблеми. Виходячи із визначення в [1] енергетична незалежність держави – це рівень формування та здійснення ефективної енергетичної політики керівництвом держави, що виходять із сфери діяльності паливно-енергетичного комплексу.

З метою виконання зобов'язань України, взятих за Протоколом про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, ратифікованим Законом України від 15 грудня 2010 року № 2787–VI [2], у тому числі щодо вимог директиви Європейського Парламенту та Ради 2009/73/ЄС [3] стосовно загальних зasad функціонування внутрішнього ринку природного газу та Регламенту Європейського Парламенту та Ради 715/2009 [4] про умови доступу до мереж передачі природного газу в рамках розпочатої у 2015 році реформи газового ринку, яка базується на засадах Третього енергетичного пакета ЄС Міненерговугілля було розроблено проект постанови Кабінету Міністрів України «Про відокремлення діяльності з транспортування та зберігання (закачування, відбору) природного газу».

01.07.2016 року Урядом було прийнято зазначену постанову Кабінету Міністрів України за № 496 [5].

Цією постановою Кабінету Міністрів України затверджено план реструктуризації публічного акціонерного товариства «Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України» з метою відокремлення діяльності з транспортування та зберігання (закачування, відбору) природного газу.

Метою статті є дослідження етапів реалізації процесу відокремлення діяльності з транспортування та зберігання (закачування, відбору) природного газу в рамках виконання плану реструктуризації публічного акціонерного товариства «Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України» в рамках розпочатої у 2015 році реформи газового ринку, яка базується на засадах Третього енергетичного пакета ЄС.

Головними інструментами впровадження в Україні Третього енергопакету ЄС є: прозорий доступ до інфраструктури всіх постачальників і споживачів газу; заборона контролю над магістральними та розподільними газопроводами, а також підземними сховищами газу з боку будь-якого постачальника газу; прозорість роботи об'єктів газової інфраструктури та конкуренція за споживача.

В процесі відокремлення діяльності з транспортування та зберігання (закачування, відбору) природного газу в рамках

виконання плану реструктуризації публічного акціонерного товариства «Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України» пропонується виділити функції транспортування та зберігання природного газу відповідно до цільової моделі розділення власності.

Після виконання зазначених дій в ПАТ «Укртрансгаз» впроваджуються відповідні корпоративні заходи, що забезпечують здійснення управління компанією (обирання голови правління компанії, формування склад наглядової ради, тощо), а також запроваджуються та імплементуються стандарти корпоративного управління ПАТ «Укртрансгаз», що забезпечуватимуть максимальну самостійність компанії у процесі здійснення своєї звичайної господарської діяльності (затвердження статуту у новій редакції, прийняття внутрішніх положень щодо органів управління, тощо).

Виклад основного матеріалу. Українська газотранспортна система є однією з найпотужніших у світі. Її пропускна здатність на вході сягає 302,1 млрд куб. м/рік, на виході в напрямку європейських країн – 178,5 млрд куб. м/рік. ГТС України тісно пов'язана із системами газопроводів сусідніх держав – Російської Федерації, Білорусі, Польщі, Румунії, Молдови, Угорщини, Словаччини, і через них інтегрована в загальноєвропейську газову мережу. Із детальною інформацією про технічний стан газотранспортної системи можна ознайомитися у таблиці 1.

Станом на сьогодні, оператором газотранспортної системи України є ПАТ «Укртрансгаз», 100% акцій якого належать НАК «Нафтогаз України». В результаті впровадження нового Закону України «Про ринок природного газу» оператор ГТС має бути відокремлений від НАК «Нафтогаз України». Згідно з положеннями закону, оператор ГТС має бути юридично та організаційно незалежним від інших видів діяльності на ринку природного газу.

Для виконання заходів, передбачених Планом реструктуризації НАК «Нафтогаз України» з метою відокремлення діяльності з транспортування та зберігання (закачування, відбору) природного газу Міненерговугілля сформовано міжвідомчу робочу групу, до складу якої входять представники міністерства, Мінекономрозвитку, ЕБРР, НАК «Нафтогаз України», ПАТ «Укртрансгаз» та провідні експерти і аналітики газового ринку України.

Відповідно до пункту 1 постанови Кабінету Міністрів України від 01.07.2016 № 496, перед міжвідомчою робочою групою

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

стоїть завдання подати на розгляд Кабінету Міністрів України проекти рішення щодо:

- плану дій щодо корпоративного управління оператора газотранспортної системи, розробленого за участю Європейського банку реконструкції та розвитку;

- утворення ПАТ «Магістральні газопроводи України», 100 відсотків акцій якого перебувають у державній власності та повноваження з управління корпоративним правами держави у статутному капіталі якого здійснює Міненерговугілля, затвердження його статуту і положень про наглядову раду та правління з урахуванням плану дій щодо корпоративного управління оператора газотранспортної системи.

Відповідно до доручення Прем'єр-міністра України В. Грибсмана та, з метою оптимізації процесу реструктуризації публічного акціонерного товариства «Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України» з метою відокремлення діяльності з транспортування та зберігання (закачування, відбору) природного газу, 20.09.2016 та 13.10.2016 в Уряді відбулася наради під головуванням Віце-прем'єр-міністра В. Кістюна щодо прискорення процесу відокремлення діяльності з транспортування та зберігання

(закачування, відбору) природного газу в рамках виконання плану реструктуризації публічного акціонерного товариства «Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України».

Наступними заходами, які будуть реалізовуватися виконання положень постанови Кабінету Міністрів України від 01.07.2016 № 496 будуть:

- забезпечення впровадження структури корпоративного управління ПАТ «Магістральні газопроводи України» відповідно до плану дій щодо корпоративного управління оператора газотранспортної системи.

- забезпечення проведення із залученням працівників Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України» аналізу матеріально-технічних, людських та інших ресурсів, необхідних для ефективної роботи ПАТ «Магістральні газопроводи України», включаючи аналіз активів, що використовуються у діяльності з транспортування природного газу та з урахуванням досвіду операторів газотранспортних систем держав – членів ЄС, та провести обговорення результатів аналізу з представниками ПАТ «Магістральні газопроводи України».

- розроблення за участю експертів Секретаріату Енергетичного Співтовариства та подати на розгляд Кабінету Міні-

Технічний стан газотранспортної системи

Параметри ГТС	Одиниця виміру	Кількість
1 Довжина газопроводів, всього у т.ч. магістральних газопроводів газопроводів–відгалужень розподільних газопроводів	км	38046,030 22202,084 13461,194 2382,752
а) довжини газопроводів приведені з урахуванням тих, які залишились на тимчасово окупованій території України (далі – ТОТ АР Крим), всього у т.ч. – магістральних газопроводів газопроводів–відгалужень розподільних газопроводів	км	525,047 323,739 174,573 26,735
б) довжини газопроводів приведені з урахуванням тих, які залишились на тимчасово непідконтрольних територіях України (далі – ТНТ Україні), всього у т.ч.– магістральних газопроводів газопроводів–відгалужень розподільних газопроводів	км	1928,766 1155,187 709,812 63,767
2 Продуктивність газотранспортної системи: на вході від суміжних ГТС на виході до суміжних ГТС, у т.ч. до країн Європи	млрд. м3/рік	302,1 178,5 146,0
3 Кількість компресорних станцій (компресорних цехів)	шт.	72 (110)
у т.ч. на ТНТ Україні	шт.	3 (3)
4 Кількість газоперекачувальних агрегатів	шт.	702
у т.ч. на ТНТ Україні	шт.	35
5 Потужність компресорних станцій	МВт	5448,0
у т.ч. на ТНТ Україні	МВт	174,86
6 Кількість підземних сховищ газу (ПСГ)	шт.	12
у т.ч. на ТНТ Україні	шт.	1
7 Проектний активний об'єм ПСГ, які працюють циклічно	млрд.м3	30,95
у т.ч. на ТНТ Україні	млрд. м3	0,4
8 Кількість газорозподільних станцій (ГРС)	шт.	1473
у т.ч. на ТОТ АР Крим	шт.	13
у т.ч. на ТНТ Україні	шт.	70
9 Облікова чисельність	осіб	21073

Джерело: дані ПАТ «Укртрансгаз»

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВІДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

стрів України проект акта щодо затвердження переліку активів, матеріально-технічних та інших ресурсів, необхідних для ефективної роботи ПАТ «Магістральні газопроводи України», та плану їх передачі зазначеному товариству;

- передача державних підприємств та повноваження з управління корпоративними правами держави у статутних капіталах господарських товариств, що належать до сфери управління Міненерговугілля, іншим суб'єктам управління об'єктами державної власності з метою виконання пункту 2 частини третьої статті 23 Закону України «Про ринок природного газу» [6];

- розроблення за участю експертів Секретаріату Енергетичного Співтовариства та подати на розгляд Кабінету Міністрів України законопроект щодо внесення змін до відповідних законів щодо:

- визначення порядку та умов концесії майна, що використовується для забезпечення транспортування та зберігання (закачування, відбору) природного газу і не підлягає приватизації;

- визначення вимог, згідно з якими органи державної влади, до сфери управління яких належать суб'єкти господарювання, які провадять діяльність з видобутку (виробництва) та/або постачання природного газу та/або електричної енергії, з одного боку, та суб'єкти господарювання, які провадять діяльність з транспортування природного газу або передачі електричної енергії, з іншого боку, є незалежними під час прийняття рішень щодо управління зазначеними суб'єктами господарювання. Ці вимоги повинні передбачати виключні права органу державної влади щодо управління корпоративними правами держави щодо ПАТ «Магістральні газопроводи України».

- Розроблення за участю експертів Секретаріату Енергетичного Співтовариства та подати на розгляд Кабінету Міністрів України нормативно-правові акти, необхідні для реалізації законів, визначених в пункті 5 цього плану.

- забезпечення в установленому законодавством порядку передачу ПАТ «Магістральні газопроводи України» майна, що використовується для забезпечення транспортування природного газу, не підлягає приватизації та обліковується на балансі ПАТ «Укртрансгаз», з урахуванням кредитних зобов'язань Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України» та її дочірніх компаній (протягом 30 днів з дати набрання чинності остаточними рішеннями по суті арбітражних справ між Національною акціонерною компанією «Нафтогаз України» та ВАТ «Газпром», що тривають при Арбітражному інституті Торговельної палати м. Стокгольма).

Утворення в ПАТ «Укртрансгаз» наглядової ради у кількості п'яти осіб, при цьому:

- кандидатури трьох членів наглядової ради відбираються Національною акціонерною компанією «Нафтогаз України» з осіб, які не беруть участі у господарській діяльності з видобутку або постачання природного газу Компанії та її дочірніх компаній, а також не зможуть брати участі у такій господарській діяльності протягом перебування на посаді члена наглядової ради ПАТ «Укртрансгаз»;

- кандидатури двох членів наглядової ради повинні відповідати критеріям незалежності, визначеним законодавством, та відбираються і вносяться Національною акціонерною компанією «Нафтогаз України» комітетом з

призначення керівників особливо важливих для економіки підприємств, утвореним відповідно до Порядку проведення конкурсного відбору керівників суб'єктів господарювання державного сектору економіки, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 3 вересня 2008 р. № 777 [7]. Зазначений комітет самостійно відбирає по одному кандидату на кожну позицію незалежного члена наглядової ради ПАТ «Укртрансгаз» відповідно до критеріїв незалежності, визначених законодавством, без проведення конкурсного відбору з-поміж кандидатур, що надаються комітету з призначень керівників особливо важливих для економіки підприємств комісією, яка утворюється Національною акціонерною компанією «Нафтогаз України». Зазначена комісія надає такому комітету не менше ніж два кандидати на кожну позицію незалежного члена.

Забезпечення подання ПАТ «Магістральні газопроводи України» запиту до НКРЕКП на сертифікацію оператора газотранспортної системи (протягом 60 днів з дати набрання чинності остаточними рішеннями по суті арбітражних справ між Національною акціонерною компанією «Нафтогаз України» та ВАТ «Газпром», що тривають при Арбітражному інституті Торговельної палати м. Стокгольма).

Подання на розгляд Кабінету Міністрів України проекту рішення щодо плану дій щодо корпоративного управління оператора газосховищ, який буде розроблений згідно з Керівництвами Організації економічного співробітництва та розвитку з корпоративного управління державних підприємств.

Подання на розгляд Кабінету Міністрів України проект рішення щодо утворення ПАТ «Підземні газосховища України», 100 відсотків акцій якого перебувають у державній власності та повноваження з управління корпоративними правами держави у статутному капіталі якого здійснює Міненерговугілля, затвердження його статуту та положень про наглядову раду та правління з урахуванням плану дій щодо корпоративного управління оператора газосховищ. При цьому предметом діяльності зазначеного товариства буде управління підземними сховищами природного газу, що не підлягають приватизації та обліковуються на балансі ПАТ «Укртрансгаз», відповідно до плану дій щодо ефективного використання підземних сховищ природного газу та управління ними після його затвердження Кабінетом Міністрів України.

Забезпечення впровадження структури корпоративного управління ПАТ «Підземні газосховища України» відповідно до плану дій щодо корпоративного управління оператора газосховищ.

Проведення комплексного аналізу підземних сховищ природного газу з метою визначення найбільш ефективної моделі їх використання та управління ними, за результатами якого розроблення та подання на розгляд Секретаріату Енергетичного Співтовариства план дій щодо ефективного використання підземних сховищ природного газу та управління ними.

Подання на розгляд Кабінету Міністрів України проекту рішення щодо плану дій з ефективного використання підземних сховищ природного газу та управління ними, попередньо погодженого із Секретаріатом Енергетичного Співтовариства та інші заходи.

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Висновки

Враховуючи викладене, необхідно реалізувати план відокремлення діяльності з транспортування та зберігання (закачування, відбору) природного газу в рамках виконання плану реструктуризації публічного акціонерного товариства «Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України» і, при виконанні якого, потрібно створити нового оператора української газотранспортної системи для того, щоб можна було залучити в його капітал іноземного інвестора, щоб зберегти транзит для України і зірвати плани Північного потоку—2, а також пізніше створити нового оператора газосховищ.

Це також буде ще одним кроком державної політики у сфері забезпечення енергетичної безпеки нашої держави, в частині збереження її транзитного потенціалу, та диверсифікації джерел і шляхів постачання природного газу в Україну.

Список використаних джерел

1. Напрямки розвитку шляхів транспортування нафти та енергетична безпека України: [науково-технічний звіт / за ред. проф. А. Шевцова] – Дніпропетровськ: ДФ НІС, – 2001.
2. Закон України «Проратифікацію Протоколу проприєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства» від 15.12.2010

№ 2787–VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2787-17>

3. Директиви Європейського Парламенту та Ради 2009/73/ЄС стосовно загальних засад функціонування внутрішнього ринку природного газу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:211:0094:0136:en:PDF>

4. Регламент Європейського Парламенту та Ради 715/2009 про умови доступу до мереж передачі природного газу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://aruc.org.ua/uk/information/energy/law/eu/>

5. Постанова Кабінету Міністрів України від 1 липня 2016 р. № 496 «Про відокремлення діяльності з транспортування та зберігання (закачування, відбору) природного газу» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249240258>

6. Закон України «Про ринок природного газу» від 09.04.2015 № 329–VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/329-19>

7. Постанова Кабінету Міністрів України від 3 вересня 2008 р. № 777 «Про проведення конкурсного відбору керівників суб'єктів господарювання державного сектору економіки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/777-2008-%D0%BF>

УДК 338.23:658.114.2

П.П. САМОФАЛОВ,

к.е.н., доцент ДВНЗ «Переяслав–Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

Управління трансакційними витратами корпоративних структур

В статті розкриваються питання управління трансакційними витратами, запропонована їх класифікація, визначено особливості витрат як об'єкта управління, виокремлено основні принципи управління витратами, завдання такого управління, а також функції управління. Надаються пропозиції щодо удосконалення управління трансакційними витратами з використанням контролінгу як елемента зворотного зв'язку.

Ключові слова: управління трансакційними витратами, класифікація витрат, розподіл і калькулювання витрат, принципи управління витратами, контролінг.

П.П. САМОФАЛОВ,

к.э.н., доцент ГВУЗ «Переяслав–Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды»

Управление трансакционными затратами корпоративных структур

В статье раскрываются вопросы управления трансакционными затратами, предложена их классификация, определены особенности затрат как объекта управления, выделены основные принципы управления затратами, задачи такого управления, а также функции управления. Даются предложения по усовершенствованию управления трансакционными затратами с использованием контроллинга как элемента обратной связи.

Ключевые слова: управление трансакционными затратами, классификация затрат, распределение и калькуляция затрат, принципы управления затратами, контроллинг.

P. SAMOFALOV,

PhD, Assistant Professor state university «Pereyaslav–Khmelnytsky State Pedagogical University named after Hryhoriy Skovoroda»

Management of transaction costs of corporate structures

The article covers the question of management of transaction costs, their classification, peculiarities of costs as an object management, outlined the basic principles of cost management, management of such tasks as well as management functions. Provided suggestions for improving the management of transaction costs using tailored as feedback.

Keywords: Management of transaction costs, cost classification, distribution and calculation costs, management costs, controlling.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку економіки України, який характеризується як якісними так і кількісними зрушеннями в системі управління суб'єктів господарювання, вимагає нових підходів до управління витратами, що особливо актуально для корпоративних структур, осно-

вними представниками яких в Україні є акціонерні товариства та товариства з обмеженою відповідальністю. Результати діяльності корпоративних структур є різноплановими, де поряд із виробничими, економічними і фінансовими підсумками слід враховувати досягнення в напрямку розви-